LILIANA DIACONU
University of Bucharest

HAGIOGRAPHIC LEGENDS

Abstract: In the first part, the article is begining with the definition of legend, opposite of the word's etymology: a purpose explanatory narration or a comment about people and a relevant issues, as Ovidiu Barlea affirmed, in „Romanian folklore", the first volume. The legend is supported on the popular curiosity, as old as people, who like to know everything that's going around, how you brouch the cosmos. The legends are born incessantly in various way after the degree of evolution of mentality of the creator. Often, as it happens in case of hagiography and religious legends, the subjects are borrowed from the biblical backgroung.Having them as characters in God the Father, the Son, the devil, the Virgin and the saints, religious legends throughout the Middle Ages enjoyed considerable success. Of all the characters, the audience agreed was the devil and the saints. In such an important place legends miraculous, which is located in a higher position as the legend is more civilized and less universalistic religion. There are two forms of power represented by God and the devil. The old legend then enters the upper literature and religion, Christ for genuine hero or god must have suffered; human civilization as a whole is the result of personal redemption through suffering. Saint is a Christian character the subject of a cult and lives in Paradise, with God and the angels. Saints have strenght localized, hagiographic legends aiming to justify local cults whose object is to them. The particularity of hagiographic legends consist, not the formation mechanism and change themes, but the use of certain sources and collective orientation defined mental activity. In the Romanian repertoire there are about six hundred types of hagiographic legends, populated by characters such as: Mother of God, St. Peter, St. Toader, St. Alexie, St. Andrew, St. George, St. Demetrius, St. Paraskeve, Sf. Sisoes; covers other holidays of the year and prescriptions/prohibitions related to the celebration of this day, which can be called legendary class calendar. Subcategories of hagiography as martyrs and legends or cultic legends, the latter makes the transition from heroes religion to saints religion. Many of hagiographic legends were born in the sixteenth century, when the cult of the saints had an unusual swing. Localities which housed relics have become places of pilgrimage, and the faithful wanted to know the details of biography, especially his miracles. To satisfy the curiosity of pios pilgrims at the same time to respond to the needs of the cult doomed commemoration day were made hagiographic legends. First hagiographic legends were told by the contemporary saint, witnesses of the events. Historical personality of saint lost his distinctive geographical context, in which they were conducted his life gradually has been deleted; instead, the collective imagination of the masses inclined towards simplification and miraculously creted from vague memories and ancient legends fund popular, the saint, where the especially miraculous aspect of his life was marked. These old books in various languages, have been preserved in the so-called mixed manuscript codices. A quick look makes us notice some interesting names: „History of tobacco", „Treptenicul", „Rojdanicul", „Gromovnicul", „Alexandria", stopping us especially to „Codex Sturdzanus", colection made by priest Gregory. Some of the text encoded in reminded volume was left widespread until the present: Sunday Legend, today Epistle of Jesus Christ, Mother of God's trip to hell, today Epistle of Virgin or Virgin's Dream, Pray St. Sisinios, today Sisoes miracles. For Andre Jolles, in Einfache Formen, the legend is integrated into a system, together with nine other simple types, after Henrik Becker's model and the german word designates only hagiography. The purpose of this style of story is to illustrate the human form embodies Good

BDD-A21753 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:32 UTC)

as saint expression of goodness and virtue. By the legend, the human form of manifestation of the good is converted into a model to be emulated. In this senes, the legend totally ignores ''historical reality" for virtue and knowledge and recognition of the miracle.

Keywords: hagiographic legend, saint, God, devil, miraculous.

În vadită opoziţie cu etimologia cuvântului, *legenda* denumeşte o naraţiune cu ţel explicativ sau un comentariu despre oameni şi aspecte mai proeminente. Legenda se reazemă, ca prim resort generator, pe curiozitatea populară, tot atât de veche cât şi omul, avidă de a şti tot ceea ce se petrece în jur, cât ţine întinderea cosmosului. Omul a început să caute dezlegarea tainelor existenţei, punându-şi întrebările cele mai felurite cu privire la fenomenele şi aspectele înconjurătoare de la astru până la vierme, despre o natură văzută şi nevăzută. [1]

Legenda se hrăneşte din pornirea funciară a omului de orice categorie de a adăuga de la sine la realitatea pe care o observă, de a o investi cu atribute pe care nu le are, de a i se exagera peste măsură. Prin atare operaţie realitatea dată a devenit mit.[2] De aceea, legendele se nasc neîncetat, în felurite modalităţi, după gradul de evoluţie a mentalităţii creatorului. În mediul popular, procesul este frecvent, adesea utilizând reprezentări din legende mai vechi. Adesea însă, cum se întâmplă mai cu seamă în cazul legendelor hagiografice, religioase, subiectele sunt împrumutate dintr-un fond biblic. Nu suntem însă în faţa unor simple preluări, ci a unor procese mult mai complicate în urma cărora subiectul împrumutat, remodelat de convenţia estetică, de tipul de sensibilitate şi înţelegere, se îndepărtează până ajunge de nerecunoscut faţă de sursa probabilă. [3]

Tematic, legendele au o cuprindere excesiv de mare, depăşind celelalte specii narative în proză şi în versuri. Se pare că tematica lor întrece şi pe cea ghicitorilor şi a liricii populare nu prin numărul tipurilor, cât prin diversitatea subiectelor şi mai cu seamă prin ponderea acestora în viziunea populară despre lume. Bogăţia excesivă şi marea diversitate a repertoriului aduc dificultăţi mari cu privire la sistemul de clasificare. Astfel, Societatea internaţională pentru cercetarea naraţiunilor populare a adoptat următoarea schemă de clasificare: I *legende etiologice şi escatologice;* II *legende istorice;* III *legende mitice (fiinţe şi puteri supranaturale);* IV *legendele religioase (mituri despre zei şi eroi).* Clasificarea nu e totdeauna uşoară, deoarece unele înfăţişează atribute care aparţin celor două categorii: unele personalităţi istorice au suferit o mitizare puternică, legendele lor fiind de fapt istorico-mitice, după cum în grupa legendelor religioase se întâlnesc figuri cu evidente trăsături mitice, adică precreştine, care cel mai adesea îi dau altă configuraţie decât cea din textele biblice. Cu cât o figură biblică a devenit mai populară, cu atât a acumulat mai multe adaosuri folclorice care pot duce chiar până la o denaturare evidentă. [4] De asemenea, între fiinţele mitice există o ierarhie care stabileşte între ele un raport de vădită subordonare: Dumnezeu şi dracul au puteri discreţionare, inclusiv cu privire la soarta cosmosului, pe care o ilustrează grupa legendelor etiologice şi escatologice. De aceea, se cuvin a fi înfăţişaţi în fruntea acestora pentru a fi în concordanţă cu unitatea viziunii populare.[5]

Avându-le ca personaje pe Dumnezeu-Tatăl, Fiul, dracul, Fecioara şi sfinţii, legenda religioasă s-a bucurat în întreg Evul Mediu de un succes considerabil. Dintre toate

[1] Bîrlea, Ovidiu, *Folclor românesc*, vol. I, Ed. Minerva, Bucureşti, 1981, p.47
[2] Idem, p.50-51
[3] Angelescu, Silviu, *Legenda*, Ediţia a 3-a, Ed. Valahia, Bucureşti, 2008, p.59
[4] Cartojan, Nicolae, *Cărţile populare în literatura românească*, Ed. Enciclopedică Română, Bucureşti, 1974, p.120
[5] Bîrlea, Ovidiu, *Folclor românesc*, vol. I, Ed. Minerva, Bucureşti, 1981, p.62

BDD-A21753 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:32 UTC)

aceste personaje, cele mai agreate de publicul de rând au fost dracul şi sfinţii. Încă în secolul XIX, aceştia din urmă erau obiectul unor culte locale autonome. [6]

În astfel de legende un loc important îl ocupă miraculosul, care este localizat, într-o măsură cu atât mai mare cu cât legenda este mai civilizată, iar religia mai puţin universalistă. Când, de exemplu, apare un întemeietor de religie se formează în jurul său un ansamblu de legende cuprinse în cadrul cunoscut. Există două forme de puteri reprezentate prin Dumnezeu şi dracul. Astfel, eroul civilizator este nucleul de unde, prin diferenţieri divergente, s-au ivit diversele zeităţi. El este considerat ca strămoş al unui anumit grup, căruia îi aparţin şi intervenţiile, formulele magice, ceremoniile introduse de erou. Pe măsură ce astfel de eroi tind să devină zei şi difuzează de la un popor la altul, ei includ eroii civilizatori locali, ale căror legende pot subzista, doar numele eroului modificându-se. Vechea legendă pătrunde atunci în literatura superioară şi în religie, Hristos: pentru a fi erou sau zeu veritabil trebuie să fi suferit; civilizaţia umană în ansamblu este rezultatul răscumpărării prin suferinţa individuală.

Sfântul este un personaj creştin care reprezintă obiectul unui cult şi care locuieşte în Paradis, alături de Dumnezeu şi de îngeri. [7] Sfinţii au o putere localizată, *legendele hagiografice* propunându-şi să justifice cultele locale al căror obiect îl constituie aceştia.

Această categorie de legende este extrem de utilă; nu pentru plăcere se enumeră suferinţele, faptele şi eroismul sfinţilor, ci în scop educativ, căruia i se adaugă şi scopul precis şi local: să convingă auditoriul de puterea sfântului şi să se asigure cultul sau credincioşi şi resurse. Lumea în care aceste legende circulă este asemănătoare cu aceea a eroilor civilizatori, pământeană, dar şi supraterestră.

Literatura hagiografică este în majoritatea ei savantă, deşi anonimă. Ea se datorează unui grup special constituit în interiorul vastei comunităţi creştine, alcătuit din călugări şi preoţi. Legenda şi cultul hagiografic pot fi, la rândul lor, surse ale unor alte legende. Astfel, particularitatea legendelor hagiografice rezidă, nu în mecanismul formării şi modificării temelor, ci doar în utilizarea anumitor surse şi în orientarea colectivă a unei activităţi mentale definite.

În repertoriul românesc există aproximativ şase sute de tipuri de legende hagiografice, populate de personaje precum: Maica Domnului, Sf. Petru, Sf. Ilie, Sf. Toader, Sf. Alexie, Sf. Andrei, Sf. Gheorghe, Sf. Dumitru, Sf. Cuvioasa Paraschiva, Sf. Sisoe; alte tipuri se referă la sărbătorile de peste an şi la prescripţiile/interdicţiile legate de celebrarea acestor zile, clasă ce poate fi numită legendă calendaristică. Subcategorii ale hagiografiei ar fi şi legendele martirilor sau legendele cultice, acestea din urmă pe filiera mentalitară ce face tranziţia de la cultul eroilor la cultul sfinţilor.

Legendele despre vieţile sfinţilor apar în literatura română încă din secolul al XVI-lea, fiind într-o strânsă corelaţie cu literatura religioasă canonică, altădată făcând parte integrantă din cultul ortodox. Nicolae Cartojan urmăreşte trăsăturile distinctive ale categoriei şi legătura ei cu literatura populară. Astfel, cercetătorul împarte materia care face obiectul legendei hagiografice în două grupe:

1. vieţi de martiri (Eusebiu de Cesareea descrie martiriul primilor creştini – spânzurarea, arderea pe rug, aruncarea în arena fiarelor, sfâşierea cu unghii de fier);
2. vieti de asceţi (odată cu decretarea creştinismului ca religie oficială, în vremea lui Constantin cel Mare, apare o altă formă de eroism religios – ascetismul). [8]

Multe dintre legendele hagiografice au luat naştere în secolul al XVI-lea, când cultul sfinţilor luase un avânt neobişnuit. Localităţile ce adăposteau moaştele sfinte deveniseră

[6] A.Van Gennep, *Formarea legendelor*, Ed. Polirom, Iasi, 1997, p.99
[7] Idem, p.102

[8] Cartojan, Nicolae, *Cărţile populare în literatura românească*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1974, p.175

BDD-A21753 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:32 UTC)

locuri de pelerinaj, iar credincioşii voiau să cunoască amănuntele biografice, dar mai ales minunile acestuia. Pentru a satisface curiozitatea pioasă a pelerinilor şi în acelaşi timp pentru a răspunde la trebuinţele cultului în ziua sortită comemorării, s-au alcătuit legendele hagiografice. [9] Referinţele biografice au fost suplimentate cu numeroase „detalii", tributare tradiţiei populare, dar şi curentelor filosofice ale timpului, cum ar fi mistica neoplatonică care pretindea că omul asupra căruia se revarsă nimbul sfinţeniei se poate lepăda de materialitatea trupului, depăşind barierele legilor fizice. Acest lucru vine să explice şi apariţia elementului miraculos în legendele hagiografice.

Primele legende hagiografice au fost povestite de cei contemporani cu sfântul, martori ai evenimentelor. Personalitatea istorică a sfântului a pierdut trăsăturile ei distinctive, cadrul istoric şi geografic în care s-au desfăşurat viaţa lui s-a şters treptat; în locul acestora, fantezia colectivă a maselor populare, înclinată spre simplificare şi miraculos, a creat, din amintiri vagi şi din fondul străvechi al legendelor populare, tipul sfântului, în care mai ales latura miraculoasă a vieţii lui a fost accentuată. [10]

Aceste cărţi vechi, în diferinte limbi, s-au păstrat în aşa-numiţii *codices manuscripti miscellanei*. O trecere rapidă în revistă ne face să remarcăm câteva nume mai interesante: „Istoria tutunului", „Treptenicul", „Rojdanicul", „Gromovnicul", „Alexandria", oprindu-ne în mod special la „Codex Sturdzanus", colecţie realizată de preotul Grigorie. Unele dintre textele codificate în volumul amintit au rămas la noi foarte răspândite până în momentul de faţă: *Legenda Duminicei*, astăzi *Epistolia Domnului Iisus Hristos; Călătoria Maicei Domnului la iad*, astăzi *Epistolia Maicei Domnului*, ţesută la un loc cu *Visul Maicei Domnului*; *Ruga sântului Sisinie*, astăzi *Minunile sfântului Sisoe*.

Dintre legendele apocrife, o menţiune aparte se cuvine a fi făcută în legătură cu *Legenda Duminicei*, astăzi *Epistolia Domnului Iisus Hristos,* versiunea din „Codex Sturdzanus", care se încheie cu un blestem cu un impact deosebit asupra mentalului popular românesc: cei care neglijesc duminica declanşează mânia şi pedeapsa.

Călătoria Maicei Domnului la iad, astăzi *Epistolia Maicei Domnului,* are ca temă principală coborârea în infern a unei divinităţi. Mesajul acestei legende este unul moral-religios, transmiţând celor rămaşi pe pământ ce îi aşteaptă pe cei ce se abat de la norme. Finalul legendei este „confirmat" de credinţa că cei ce mor între Înviere şi Duminica Mare (Rusalii), sau numai în Săptămâna Luminată, ajung direct în Rai.

Ruga sântului Sisinie, astăzi *Minunile sfântului Sisoe,*este numită de Nicolae Cartojan „legendă fantastică", avându-şi originea în lumea superstiţiilor păgâne. Cunoaşte o întinsă circulaţie în folclor, influenţând cu predilecţie credinţele şi superstiţiile privitoare la naştere şi primii ani ai copilăriei. Conform legendei, o fiinţă malefică, *Avestiţa, Aripa Satanei*, fură cei şase copii ai sorei lui Sisinie. Sfântul porneşte în căutarea lor, blestemând sau binecuvântând – dupa informaţiile obţinute - , ulterior învingând demonul şi silindu-l să-şi divulge formele în care se poate preface şi numirile pe care le ia sub aceste înfăţişări. Numele demonului scris alături de numele sfântului au darul de a împiedica influenţa negativă pe care o exercită agentul malefic asupra lehuzelor şi copiilor mici.

Pentru a scăpa de urmările acţiunilor nefaste, femeile lehuze poartă ca amuletă textul legendei. În Bucovina sunt atestate credinţe şi practici potrivit cărora oamenii scriau numele demonului pe pereţii casei cu scopul îndepărtării duhului necurat. Pentru protejarea nou-născutului, textul-amuletă se poartă într-un săculeţ la gâtul copilului, se pune în perna pe care doarme sau în pătuţ.

[9] Idem, p.178
[10] Idem, p.178

BDD-A21753 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:32 UTC)

Sâmburele primitiv al legendei pare să fie o veche formulă de exorcism, din lumea păgână, împotriva demonilor care puneau în pericol naşterea şi viaţa copiilor mici, tema fiind preluată de creştinism şi dând naştere legendei hagiografice. [11]

Legenda Sfintei Vineri, în care Sfânta însăşi a fost supusa probei focului; această legendă (figurând în Codex Sturdzanus), copiată de popa Grigorie din Mahaciu, provenind însă din Mineeele greceşti ortodoxe, are la origine alt model: Sfânta Paraschiva - fecioara frumoasă rezistând seducţiei împăratului Antioh (sau Antonius) şi supusă martiriului, dar făcând prozeliţi până atunci prin minuni şi botez; din ordin imperial a fost fiartă şapte zile şi şapte nopţi în plumb topit şi smoală şi, nevătămată de supliciu, "făcând cruce peste zmeu" şi practicând exorcismul, e în fine decapitată. În această ipostază, Sfânta Vineri oscilează între apartenenţa ei la legenda hagiografică sau circumscrierea la cea mitologică.

Alexie, întrupează sub un singur nume două personaje aparent eterogene: unul este *sfântul, omul lui Dumnezeu,* cel care fuge de acasă în noaptea nunţii, pentru a se uni pe veci cu Dumnezeu. El este un pribeag, care călătoreşte prin lume, îmbrăcat sărăcăcios şi rugându-se pentru oameni. După câţiva ani, se reîntoarce acasă, fiind recunoscut abia după ce moare; celălalt este *omul dintre oameni*, pe care tradiţia îl fixează ca patron al gângăniilor. Există tradiţia conform căreia, de ziua lui, 17 martie, se dezgheaţă şi se deschide pământul pentru ieşirea tuturor gângăniilor. Această credinţă reprezintă, de fapt, gestul nesăbuit regăsit în legenda cocostârcului: la sfatul Sf. Petru, Dumnezeu adună toate gângăniile de pe faţa pământului, le pune într-un sac pe care îl dă lui Alexie să îl arunce în mare, fără să-l deschidă. Curiozitatea însă câştigă bătălia din interiorul lui Alexie, care deschide sacul, iar nesupunerea âl transformă în vinovat pentru toate neajunsurile pricinuite în lume de diferitele insecte, iar o a doua metamorfoză presupune raportul om-pasăre (cocostârc).

Protoevanghelia lui Iacob, fratele Domnului a fost scrisă cu scopul de a lămuri copilăria şi viaţa Fecioarei Maria şi de a susţine dogma imaculatei concepţii. Însăşi naşterea acesteia reprezintă un miracol: părinţii săi, Ioachim şi Ana, o au la bătrâneţe. Ana rămâne însărcinată mirosind o frunză sau o floare. Maria trăieşte între trei şi doisprezece ani la un templu, unde primeşte hrană din mâna unui înger. Ajunsă la pubertate, Maria trebuie să părăsească locul care a găzduit-o atâta timp şi să urmeze unui bărbat în vârstă, care să o protejeze. Iosif este ales prin proba sorţilor sau a semnului divin, toţi văduvii poporului trebuie să vina la templu cu toiagul lor şi unuia singur i se va arăta semnul divin; de pe toiagul lui Iosif, un bătrân de optzeci de ani, îşi ia zborul o porumbiţă, simbol al celestului.

Pentru Andre Jolles, în *Einfache Formen*, legenda este integrată într-un sistem, alături de alte nouă forme simple, după modelul lui Henrik Becker, iar termenul german desemnează exclusiv hagiografia.

Rostul acestui tip de povestire este de a ilustra *Binele* deoarece sfântul întruchipează forma umană de manifestare a *binelui* şi a *virtuţii*. Prin intermediul legendei, forma umană de manifestare a binelui este convertită într-un model demn de a fi *imitat.* [12]

Prima *Formă* aleasă de A. Jolles este *legenda,* pentru că ea apare într-un sector determinat de o cultură occidentală şi se prezintă ca un tot bine delimitat – legenda creştină -, încă din primele secole. Prin urmare, nu se observă în totalitate aspectele pe care ea le poate avea, dar, mai curând, se poate discuta despre un tip bine determinat, cu o realizare particulară.

Există întotdeauna avantajele de a sesiza puternic o *Formă* în punctul său de realizare, când este într-adevăr ea însăşi; ceea ce interesează este, prin urmare, studiul *legendei,* într-un mileniu şi o epocă în care ea este aproape singura lectură, validitatea sa fiind un element esenţial, ea reprezentând unul dintre punctele cardinale ale cerului, într-adevăr

[11] Idem, p.189
[12] Angelescu, Silviu, *Legenda*, Ediţia a 3-a, Ed. Valahia, Bucureşti, 2008, p.124

BDD-A21753 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:32 UTC)

singura care permite orientarea. Este adevărat că acest avantaj poate constitui şi un pericol: n-ar trebui ca legenda medievală să fie o simplă paradigmă, ar trebui evitată acea imagine, care să ne propună valoarea unui concept, care să înţeleagă *legenda* cu toate puterile ei.[13]

În primele secole ale creştinătăţii, afirmă cercetătorul, ne aflăm în prezenţa colecţiilor, mai mult sau mai puţin importante, care reunesc istoria şi mărturiile cu privire la viaţa şi acţiunile sfinţilor.

Acta Martyrum sau *Acta Sanctorum* se regăseşte de-a lungul Evului Mediu, nu numai în cărţile care au fost citite, ci şi prin influenţa notabilă pe care au exercitat-o artele plastice şi literatura. Avem un exemplu tipic prin *Legenda Sanctorum* sau *Legenda aurea* (cuvântul *legendă* apare pentru prima dată) a episcopului Jacques de Voragine; aceasta, compusă pe la mijlocul secolului al XIII-lea, a deschis, pentru mai multe secole, un tratament particular al legendei între arte. Exprimate sub formă versificată sau în proză, legendele acestea au mari asemănări la nivelul subiectelor propriu-zise – teme, motive, episoade – dar prezintă nuanţări particulare în ceea ce priveşte perspectiva teologică. Pe când ciclurile occidentale au la bază ideea „imaculatei concepţii" şi au dezvoltat „cultul Fecioarei Maria", Orientul ortodox accentuează calitatea Mariei de a fi „Maică a Domnului" .

Deci, tot ceea ce poate semnifica un sfânt ca persoană se rezumă astfel: în primul rând, după ce a apărut în mijlocul umanităţii ca un deţinător de virtuţi, primeşte confirmarea prin miracol; pe de altă parte, odată hotărât caracterul său plin de virtuţi, este recunoscut şi confirmat după moartea sa, într-o manieră independentă; în al treilea rând, odată ce noua faţă a personalităţii sale celeste este confirmată, se ataşează virtutea sa şi i se dă putere. Toate aceste semnificaţii pot fi investite într-un obiect şi restituite, fără intervenţii exterioare, prin moaşte.

Există sfinţi care cunosc, din leagăn, rugăciunea. Devenind copii, ei se disting de ceilalţi, prin bunătate. Spre exemplu, puterea lor nu încetează a se manifesta şi a acţiona. Există sfinţi curajoşi, care luptă împotriva tentaţiilor, contra adversarilor diabolici, contra diavolului, care, încă, se confruntă cu un tiran păgân. Există sfinţi laborioşi, care scriu numeroase lucrări de pietate, sau care traversează, fără încetare, lumea pentru a converti păgânii prin predicile lor.

Folosind o formulă un pic tranşantă: sfântul nu dă impresia că ar exista pentru sine, doar pentru comunitate: este adevărat că rămâne dincolo de binecuvântare, de altare, împodobite cu toate atributele sale.

În acest sens, *legenda* ignoră total „realitatea istorică" pentru cunoaşterea şi recunoaşterea virtuţii şi a miracolului.

BIBLIOGRAFIE

Angelescu, Silviu, *Mitul şi literatura***,** Editura Univers, Bucureşti, 1999.

Angelescu, Silviu, *Legenda***,** Ed. a 3-a**,** Editura Valahia Colecţia Rânduiala, Bucureşti, 2008.

Augé, Marc, *Religie şi antropologie*, Editura Jurnalul Literar, Bucureşti, 1995.

Biedermann, **Hans,** *Dicţionar de simboluri*, vol.I-II, în româneşte de Dana Petrache, Editura Saeculum I.O., Bucureşti, 2002.

Bîrlea, Ovidiu, *Folclorul românesc*, vol. I-II, Editura Minerva, Bucureşti, 1981-1983.

Bîrlea, Ovidiu, *Antologie de proză populară epică*, vol.I-III, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1966.

Bîrlea, Ovidiu, *Cercetarea prozei populare epice*, în *Revista de folclor,* I, 1956, nr.1-2.

[13] Jolles, Andre, *Einfache Formen* varianta franceză *Formes simples*, Editions du Seuil, Paris, 1972, p.27-35

BDD-A21753 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:32 UTC)

Brill, Tony, *Legendele românilor,* vol. I-III, Bucureşti, Editura Grai şi Suflet – Cultura Naţională, 1994.

Cartojan, Nicolae, *Cărţile populare în literatura românească*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1974 .

Chiţimia,I.C., *Clasificarea şi definirea literaturii populare în proză,* în *Folclorul românesc în perspectivă comparată*, Editura Minerva, Bucureşti, 1971 .

Dragoslav, Ioan, *Povestiri biblice populare,* Editura Rosmarin, Bucuresti, 1994.

Eliade, **Mircea,** *Sacrul si profanul,* Editura Humanitas, Bucuresti, 2005 .

Ispas, Sabina, *Preminte Solomon:Legenda populară românească între canonic şi apocrif* (studiu*)*, Editura Saeculum I.O., Bucureşti, 2006.

Ispas, Sabina, *Tipologia legendei populare româneşti (studiu),* Editura Saeculum, 1998.

Jolles, **André,** *Einfache Formen* varianta franceză, *Formes simples,* Ed. de Seuil, Paris, 1972.

Marian, Simion Florea, *Legendele Maicii Domnului*, studiu folcloristic, Bucureşti, 1904.

Olteanu, Antoaneta, *Calendarele poporului român (Calendarul sărbătorilor cu dată fixă, calendarul sărbătorilor mobile, calendarul anotimpurilor, calendarul săptămânal, calendarul zilelor şi nopţilor, calendarul lunar, cuprinde şi vieţile sfinţilor ortodocşi),* Bucureşti, Editura Paideia, 2001.

Pamfile, Tudor, *Mitologie românească*, Ediţie îngrijită, cu studiu introductiv şi notă asupra ediţiei de Mihai Alexandru Canciovici, Editura All, Bucureşti, 1997.

Papadima, Ovidiu, *O viziune românească a lumii: studii de folclor*, Editura Saeculum, Bucureşti, 1995.

Pop, Mihai, *Folclor românesc,* vol.I-II, Editura Grai şi Suflet-Cultura Naţională, Bucureşti,1998.

Pop, Mihai. Ruxăndoiu, Pavel, *Folclor literar românesc*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti,1991.

Ruxăndoiu, Pavel, *Folclorul literar în contextul culturii populare româneşti*, Editura Grai şi Suflet-Cultura Naţională, Bucureşti, 2001.

Stoian, Ion M. Pr., *Dicţionar religios*, Editura Garamond, Bucureşti, 1994.

Van Gennep, Arnold, *Formarea legendelor,* în româneşte de Lucia Berdan şi Crina Ioana Berdan, Editura Polirom, Iaşi, 1997 .

Voronca Niculiţă, Elena, *Datinile şi credinţele poporului roman adunate şi aşezate în ordine mitologică,* Cernăuţi, 1903.

*** *Mica Biblie*, Editura Arhiepiscopiei Bucureştilor, Bucureşti, 1994.

*** *Noul Testament*, versiune revizuită, redactată şi comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993.

*** *Mic dicţionar enciclopedic*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005.

BDD-A21753 © 2014 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:54:32 UTC)